

Т.В. ГОНЧАРОВА, магістр, НТУ «ХПІ», Харків
І.М. ПОГОРЕЛОВ, доц., НТУ «ХПІ», Харків

ЕКОНОМІЧНА СТІЙКІСТЬ, ЇЇ СУТНІСТЬ, СКЛАДОВІ ТА МЕХАНІЗМ ДОСЯГНЕННЯ

У статті обговорюються теоретичні питання економічної стійкості підприємства, структура та механізм її забезпечення.

The theoretical questions of economic firmness of enterprise, structure and mechanism of its providing are studied in the article.

Ключові слова: економічна стійкість, стійкість підприємства, системність, гнучкість, параметри успішної роботи підприємства.

Вступ

Підприємство у ринкових стосунках займає особливе місце. Показником ринкової стабільності є здатність підприємства успішно розвиватися в умовах змін зовнішнього і внутрішнього середовищ. Міцне положення на ринку - запорука успіху. На нашу думку цьому сприяє прагнення до економічної стійкості підприємства.

Постановка завдання

Метою даної роботи є розгляд теоретичних положень сутності економічної стійкості підприємства, складові та механізм її досягнення.

Методологія

Дослідженням теоретичних та практичних аспектів економічної стійкості підприємства займалися доволі багато вітчизняних та зіноземних дослідників, зокрема А.Н.Азріліян, О.В.Ареф'єва, Д.М.Городинська, А.В.Севастьянов, Г.Станслер, Ю.А.Сімех, Н.В.Шандова та ін. [1, 2]

Але незважаючи на великий обсяг досліджень, до теперішнього часу відсутній загальний підхід до методики визначення економічної стійкості підприємства та оптимальні критерії оцінки «економічної стійкості підприємства». Дискусійними залишаються питання визначення резервів зростання економічної стійкості підприємства.

Результат дослідження

Кожного року в Україні збільшується кількість зареєстрованих підприємств, так за даними Держкомстату, тільки у травні 2011 року

просліджується збільшення на 2,329 тис. суб'єктів, а на 1 серпня цього ж року кількість підприємств і організацій в Україні склала 1 млн 317,049 тис. [3]. Очевидно, що актуальною темою для керівництва щойно створених підприємств є питання стосовно життєвого циклу і ефективного управління підприємством. Завдання менеджера цих організацій - з найменшими витратами привести підприємство до періоду розквіту та утримувати його як можна довше в цьому стані, не допускаючи виникнення процесів, що призводять до старіння та ліквідації. На нашу думку одним з важливих показників успішного управління є економічна стійкість підприємства.

В той же час, як вже було зазначено раніше, в сучасній економічній літературі відсутній єдиний підхід до методики визначення економічної стійкості. Таке становище, на нашу думку, є наслідком відсутності загальноприйнятого поняття економічної стійкості, що в свою чергу пов'язано з багатогранністю поняття «стійкості», яке використовується науковцями в різних областях науки (біології, економіці, математиці, механіці, психології, соціології, техніці, фізиці, хімії), пов'язаних з вивченням і функціонуванням складних систем. Тому дані обставини зумовили певний науковий інтерес до дослідження цієї проблеми.

«Економічна стійкість» інтерпретується різноманітними авторами по різному [4 - 7]. Розмаїття думок науковців зведені в табл. 1

Таблиця 1 - Визначення поняття економічної стійкості

Автор	Визначення економічної стійкості
П.В. Окладський	Динамічна відповідність (адекватність) параметрів стану системи (підприємства) стану зовнішнього і внутрішнього середовища, що забезпечує його ефективне функціонування
В.І. Захарченко	Комплекс властивостей організаційної, інноваційної, логістичної, виробничої, фінансово-кредитної діяльності з врахуванням їх взаємовпливу і взаємозв'язку, і багато що інше
О.С. Барканов	Наявність інноваційного потенціалу стійкого розвитку і його ефективне використання для нейтралізації зовнішніх дій і чинників дестабілізації»
О.Н.Фолом'єв	Економічна стійкість підприємства – це економічна категорія, яка характеризує сутність особливого стану господарської системи. Вона синтезує в собі сукупність ряду властивостей як самої системи, так і найважливіших складових її виробничої діяльності
О. В. Зеткина	Стійкість підприємства - забезпечення його рентабельної виробничо-комерційної діяльності за

	рахунок підвищення ефективності використання виробничих ресурсів і управління підприємством, стійкого фінансового стану за рахунок поліпшення структури активів, а також стабільного розвитку потужності підприємства і соціального розвитку колективу при самофінансуванні в умовах динамічного зовнішнього середовища, що розвивається
А. В. Севастьянова	Стійкість підприємства є віддзеркаленням стабільного перевищення доходів над витратами: шляхом ефективного їх використання, сприяючого безперебійному процесу виробництва і реалізації продукції
В. О. Медведєв	Економічна стійкість підприємства - рівноважний збалансований стан економічних ресурсів, який забезпечує стабільну прибутковість і нормальні умови для розширеного відтворення в тривалій перспективі з врахуванням найважливіших зовнішніх і внутрішніх чинників

Беручи до уваги думки вищевикладених науковців, ми робимо висновок, що стійкість це відображення особливого стану господарської системи в складному ринковому середовищі що характеризує гарантію цілеспрямованості її руху в сьогоденні та прогнозованому майбутньому. Вона синтезує в собі сукупність властивостей самої системи і найважливіших складових її комерційної і господарської діяльності.

Тобто , ми вважаємо, що під економічною стійкістю слід розуміти, віддзеркалення стабільного перевищення доходів над витратами, забезпечення вільного маневрування наявними ресурсами підприємства і шляхи ефективного їх використання , це все сприяє безперебійному процесу виробництва , реалізації продукції та гарантує тверду позицію на ринку.

На нашу думку не менш важливим аспектом є визначення структури показників економічної стійкості, які забезпечують та характеризують ефективність його діяльності підприємства. До цих показників різні науковці відносять :

- сферу діяльності (ринки збуту і тому подібне);
- резерви (запаси) і альтернативні джерела доходів;
- персонал, його структура, чисельність, кваліфікація, здатність діяти в критичних ситуаціях і продуктивність таких дій;
- фінансові показники;
- норми керованості;
- міру диверсифікації, а також її відповідність розрахунковим або узятим із статистики значенням;

- ціноутворення;
- виробничі потужності.

Науковці зазначають, що саме економічний потенціал визначає можливості економіки підприємства або організації в цілому, також що економічний потенціал є узагальненою характеристикою роботи підприємства і проявом сукупного впливу наступних взаємозв'язаних його сторін: виробничого, майнового, фінансового, ділового потенціалів. Стійкий економічний стан формується в процесі всієї діяльності підприємства, визначення його на ту або іншу дату допомагає відповісти на наступні питання:

- наскільки правильно підприємство управляло фінансовими потоками; - яка віддача виробничого потенціалу;
- чи здатне підприємство протистояти діям зовнішнього і внутрішнього середовища.

Відомо, що головною метою і умовою функціонування підприємства стає здобуття доходу в процесі своєї діяльності, задоволення попиту покупців, контроль за оптимізацією витрат, конкурентоспроможності та інше. Як вже було зазначено, основним економічним інтересом стає досягнення економічної стійкості підприємства.

Механізм досягнення економічної стійкості підприємства є складовою багаторівневої системи економічної безпеки підприємства, що включає об'єктивну і суб'єктивну сторони. Цей механізм повинен ґрунтуватися на наступних принципах:

- системність, тобто заходи щодо досягнення економічної стійкості підприємства, які повинні переслідувати одні цілі, підкорятися єдиним правилам, об'єднуватися єдиною ідеєю і не вступати в протиріччя один з одним;
- економічна доцільність необхідна для підтримки балансу між вартістю заходів по досягненню економічної стійкості підприємства і передбачуваними збитками при порушенні стійкого стану підприємства;
- гнучкість, мається на увазі адаптування системи досягнення економічної стійкості підприємства і підтримуючої інфраструктури до зовнішніх умов, що змінюються.

Треба зазначити, що на механізм досягнення економічної стійкості підприємства впливають і наступні чинники:

- форми економічних зв'язків (процесів) всередині підприємства, що забезпечують єдність його функціонування;
- методи використання економічних законів;

- визначення шляху, форми і методу вирішення економічних протиріч, обумовлених станом виробничих сил і характером виробничих стосунків на підприємстві.

Останнім, на нашу думку, важливим параметром є питанням міри економічної стійкості підприємства, яку слід забезпечувати, а також бути обізнаним до якої величини допустиме короткочасне зниження цього параметра. Значення аналізу економічної стійкості є тією базою, на основі якої здійснюється вироблення основних напрямів фінансово-економічної політики підприємства, і від того на скільки якісно він вироблений, залежить ефективність управлінських рішень, що приймаються.

Висновок

Сучасна практика та наукові дослідження говорять про те що, українські підприємства, які функціонують в умовах зростаючої невизначеності та динамічного зовнішнього середовища, повинні звернути велику увагу на їх стійкий розвиток, який є основним фактором забезпечення конкурентоспроможності. Та акцентувати увагу на розрахунку прийнятного показника економічної стійкості для кожного підприємства.

Список літератури: 1 *Азрилиян А.Н., Азрилиян О.М., Калашикова Е.В., Мещерякова О.В., Шашкина Е.В.* Большой экономический словарь: 22000 терминов / А.Н.Азрилиян (ред.). – 4-е изд., перераб. и доп. — М.: Ин-т новой экономики, 1999. – 1245 с. 2 *Ареф'єва О.В., Городянська Д.М.* Оцінка рівня економічної стійкості підприємств сфери послуг // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – №6. – С.106. 3 <http://www.ukrstat.gov.ua> – Державний комітет статистики України .4 *Фоломьев А.Н.* Устойчивость предприятий в рыночном хозяйстве // Экономика и организация рыночного хозяйства. – М.: Прогресс, 1995. – 34с. 5. *Зеткина О.В.* Об управлении устойчивостью предприятия. — М.: Аудит, ЮНИТИ, 2003. — 134 с. 6. *Севастьянов А.В.* Методы и механизмы управления интеграционными процессами в промышленности. — М.: Изд-во «Дело Лтд», 2004. — 243 с. 7. *Медведев В.А.* Устойчивое развитие общества: модели, стратегия. — М.: Академия, 2001. — 267 с.

Подано до редакції 09.03.2011